

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ННІ «Інститут геології»

Кафедра *геоінформатики*

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора інституту
з навчальної роботи

«___» _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОБРОБКА ЦИФРОВИХ ЗОБРАЖЕНЬ У ГЕОНАУКАХ

(повна назва навчальної дисципліни)

для студентів

галузь знань **19 Архітектура та будівництво**
спеціальність **193 Геодезія та землеустрій**
освітній рівень **Бакалавр**
освітня програма **Геоінформаційні системи та технології**
Блок дисципліни
вид дисципліни **Вибіркова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	8
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: *Зацерковний Віталій Іванович, доктор технічних наук, професор кафедри геоінформатики; Тішаєв Іван Васильович, доцент кафедри геоінформатики, кандидат фізико-математичних наук; Плічко Людмила Володимирівна, асистент кафедри геоінформатики*

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

© Зацерковний В.І., Тішаєв І.В., 2021 рік
КИЇВ – 2021

Розробники: Зацерковний Віталій Іванович, доктор технічних наук, професор кафедри геоінформатики; Тішаєв Іван Васильович, доцент кафедри геоінформатики, кандидат фізико-математичних наук

Затверджено
Протокол № _____ від « _____ » _____ 2021 р.

В. о. зав. кафедри геоінформатики
 Іван ВІРШИЛО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково - методичною комісією інституту **ІНІ «Інститут геології»**

Протокол від « _____ » _____ 2021 року № _____
Голова науково-методичної комісії Всеволод ДЕМИДОВ
(підпис) (прізвище та ініціали)
« _____ » _____ 2021 року

Мета дисципліни

– формування знань з фізичних основ формування та характеристики цифрових аерокосмічних зображень, просторових та частотних методів покращення якості цифрових зображень, методів відновлення зображень та усунення завад на них, моделей і методів подання та оброблення кольорових зображень, моделей та методів сегментації та класифікації зображень

– набуття практичних навиків з реалізації вказаних методів подання та оброблення зображень у формі алгоритмів та виконання їх у програмних середовищах, наприкладі навчального продукту *PyCharm Professional*.

Вимоги до вибору навчальної дисципліни: З метою кращого засвоєння навчального матеріалу дисципліни, студенти повинні здобути базові знання теоретичних основ з фахових дисциплін за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій» освітньою програмою «Геоінформаційні системи та технології».

Анотація навчальної дисципліни / референс:

Відбувається ознайомлення з фізичними основами формування цифрових аерокосмічних зображень, просторовими та частотними методами покращення якості цифрових зображень, методами відновлення зображень та усунення завад на них, моделями і методами подання та оброблення кольорових зображень, моделями і методами сегментації та класифікації зображень.

Набуваються практичні навички з реалізації вказаних методів подання та оброблення зображень у формі алгоритмів та виконання їх у різних програмних середовищах.

Завдання курсу:

- ознайомлення з фізичними основами формування та характеристиками цифрових аерокосмічних зображень;
- ознайомлення з просторовими та частотними моделями та методами покращення якості зображень;
- ознайомлення з моделями та методами відновлення зображень;
- ознайомлення з моделями та методами подання і оброблення кольорових зображень;
- ознайомлення з моделями та методами сегментації зображень;
- ознайомлення з моделями та методами кластеризації зображень;
- оволодіння практичними навиками з реалізації вказаних методів подання та оброблення зображень у формі алгоритмів та виконання їх у програмних середовищах, наприкладі навчального продукту *PyCharm Professional*.

Результати навчання:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форма/Методи викладання і навчання	Форма/Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Фізичні основи формування та характеристики цифрових аерокосмічних зображень	лекції, практичні заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
1.2	Просторові моделі та методи покращення якості зображень, що охоплюють градаційні перетворення, еквалізацію гістограм, методи просторової фільтрації	лекції, практичні заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
1.3	Частотні моделі та методи покращення якості зображень, що охоплюють пряме та зворотне двовимірне перетворення дискретне Фур'є, фільтрацію у частотній області, фільтри низьких та високих частот	лекції, практичні заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
1.4	Моделі та методи відновлення зображень, а саме: модель спотворення/відновлення зображень, моделі подання шумів, методи зниження шумів шляхом просторової фільтрації, зниження періодичних шумів, лінійну просторово інваріантну фільтрацію, інверсну фільтрацію, вінерівську фільтрацію	лекції, практичні заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
1.5	Моделі та методи подання і оброблення кольорових зображень, а саме: основні моделі подання кольору зображень, обробку зображень у псевдокольорах, перетворення кольорів, згладжування та підвищення чіткості кольорових зображень, сегментацію у просторі кольорів	лекції, практичні заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
1.6	Моделі та методи сегментації зображень, а саме: виявлення точок, ліній, контурів на зображенні, сегментацію за порогами, сегментацію на окремі області, сегментацію за морфологічними водорозділами	лекції, практичні заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%

1.7	Моделі та методи кластеризації зображень: Байєса, параметричні (максимальної правдоподібності, мінімальних відстаней, паралелепіпедів) та непараметричні методи	лекції, практичні заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
2.1	Завантажувати, зберігати, виводити, перетворювати типи цифрових зображень, з використання навчального продукту PyCharm Professional	лекція, практичне заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
2.2	Реалізувати просторові моделі та методи покращення якості зображень, а саме: градаційні перетворення, еквалізацію гістограм, методи просторової фільтрації, з використання навчального продукту PyCharm Professional	лекції, практичне заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
2.3	Реалізувати частотні моделі та методи покращення якості зображень, а саме: пряме та зворотне двовимірне перетворення дискретне Фур'є, фільтрацію у частотній області, фільтри низьких та високих частот, з використання навчального продукту PyCharm Professional	лекції, практичне заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
2.4	Реалізувати моделі та методи відновлення зображень, а саме: модель спотворення/відновлення зображень, моделі подання шумів, методи зниження шумів шляхом просторової фільтрації, зниження періодичних шумів, лінійну просторово інваріантну фільтрацію, інверсну фільтрацію, вінерівську фільтрацію, з використання навчального продукту PyCharm Professional	лекції, практичне заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
2.5	Реалізувати моделі та методи подання і оброблення кольорових зображень, а саме: основні моделі подання кольору зображень, обробку зображень у псевдокольорах, перетворення кольорів, згладжування та підвищення чіткості кольорових зображень, сегментацію у просторі	лекції, практичне заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%

	кольорів, з використання навчального продукту PyCharm Professional			
2.6	Реалізувати моделі та методи сегментації зображень, а саме: виявлення точок, ліній, контурів на зображенні, сегментацію за порогоми, сегментацію на окремі області, сегментацію за морфологічними водорозділами, з використання навчального продукту PyCharm Professional	лекції, практичне заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
2.7	Реалізувати моделі та методи кластеризації зображень: Байєса, IZODATA; параметричні (максимальної правдоподібності, мінімальних відстаней, паралелепіпедів) та непараметричні методи, з використання навчального продукту PyCharm Professional	лекції, практичне заняття, самостійна робота	письмова робота	до 6%
3.1	Ефективне використання програмних середовищ для реалізації методів оброблення цифрових зображень, та активне комунікування з викладачем та колегами	лекції, практичне заняття, самостійна робота	письмова робота	До 8%
4.1	Здатність самостійно ставити задачі та пропонувати і відповідально реалізувати у програмних середовищах їх розв'язання (здатність працювати автономно та відповідально)	лекції, практичне заняття, самостійна робота	письмова робота	до 8%

Структура курсу: лекційні і практичні заняття, самостійна робота.

Схема формування оцінки:

Форми оцінювання студентів

1. Семестрове оцінювання:

- 1) Контрольна робота «Методи подання, просторового і частотного оброблення та відновлення напівтонових зображень» – 8 балів (рубіжна оцінка 5 балів)
- 2) Контрольна робота «Методи оброблення кольорових зображень, сегментації та класифікації зображень» – 8 балів (рубіжна оцінка 5) балів)
- 3) Оцінка за роботу практичних та самостійних (у формі презентацій та рефератів) заняттях – 64 бали (рубіжна оцінка 38 балів)

2. Підсумкове оцінювання у формі заліку: максимальна оцінка 20 балів, рубіжна

не є обов'язковим, при відмові від участі у даній формі оцінювання студент не отримає відповідні бали до семестрової кількості балів.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру, як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

Студент не допускається до підсумкового оцінювання у формі заліку, якщо під час семестру набрав менше 20 балів.

Організація оцінювання: Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою та передбачає: виконання 7 практичних робіт (де студенти мають продемонструвати якість засвоєних знань та вирішити поставлені задачі використовуючи окреслені викладачем методи та засоби), виконання 7 самостійних робіт (де студенти мають продемонструвати якість засвоєних знань та вирішити поставлені задачі без обмеження інструментарію та техніки вирішення проблеми) та проведення 2 письмових модульних контрольних робіт. Підсумкове оцінювання проводиться у формі заліку.

Шкала відповідності

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні	Самостійна робота
<i>Розділ 1 Методи подання, просторового і частотного оброблення та відновлення напівтонових зображень</i>				
1	Тема 1 Спектр електромагнітного випромінювання, фізичні основи формування та характеристики цифрових аерокосмічних зображень	4	2	6
2	Тема 2. Перетворення яскравості зображень та просторова фільтрація	4	4	10
3	Тема 3. Методи покращення зображень у частотній області	4	4	10
4	Тема 4. Методи відновлення зображень	4	4	10
	<i>Модульна контрольна робота 1</i>		2	
<i>Розділ 2 Методи оброблення кольорових зображень, сегментації та класифікації зображень</i>				
5	Тема 5. Методи подання та оброблення кольорових зображень	4	4	10
6	Тема 6. Методи сегментації зображень як попередній етап їх класифікації	4	4	10
7	Тема 7. Методи кластеризації зображень та	4	2	4

	параметричні та непараметричні методи класифікації зображень			
	<i>Модульна контрольна робота 2</i>		2	
	<i>Залік з дисципліни</i>			
	ВСЬОГО	28	28	60

Примітка: слід зазначити теми, винесені на самостійне вивчення

Загальний обсяг 120 год., у тому числі:

Лекцій – 28 год.

Практичні заняття - 28 год.

Консультації - 4 год.

Самостійна робота - 60 год.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Творошенко І. С. Конспект лекцій з дисципліни «Цифрова обробка зображень» для студентів 4 курсу денної форми навчання напряму 6.080101 –Геодезія, картографія та землеустрій / І. С. Творошенко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017, 75.
2. Кобилін О.А., Творошенко І.С. Методи цифрової обробки зображень: навч. посібник. – Харків: ХНУРЕ, 2021, 124.
3. Кохан С.С., Востоков А.Б. Щистанційне зонд/ванЕя Землі: Теоретичні основи, - К.: Вища школа, 2009, 511
4. Основи та методи цифрової обробки сигналів: від теорії до практики: навч. посібник / Ю.О. Ушенко, М.С. Гавриляк, М.В. Талах, В.В. Дворжак. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021, 308. ISBN 978-966-423-639-0
5. Рейда О.М., Олійник Ю.В., Панчук А.О. Синенький М.Л. Методи поліпшення цифрового зображення та відновлення його структури. *Інформаційні технології та комп'ютерна техніка*. Наукові праці ВНТУ, 2010, № 4
6. Digital Signal Processing Tutorial.
https://www.tutorialspoint.com/digital_signal_processing/index.htm
7. Steven W. Smith, The Scientist and Engineer's Guide to Digital Signal Processing.
<http://www.dspguide.com/pdfbook.htm>